

Daling overheidstekort naar 2,1 procent

Het overheidstekort is in 2004 uitgekomen op 2,1% van het bruto binnenlands product (bbp). Over het jaar 2003 lag het overheidstekort met 3,1% nog boven de Europese norm. Conform het Stabiliteits- en Groeipact startte de Europese Commissie daarop destijds een buitensporige tekortprocedure tegen ons land. Vóór eind 2006 moest het tekort teruggebracht zijn tot onder de norm van 3%. Door een strak financieel beleid stegen de overheidsuitgaven in 2004 slechts matig. Dankzij een licht economisch herstel groeiden de inkomsten. Hierdoor verbeterde het saldo drastisch. Dit was voor de Commissie aanleiding om half mei 2005 de buitensporige tekortprocedure al weer stop te zetten.

Hogere belastingdruk bedrijven

De totale belasting- en premiedruk nam in Nederland in 2004 met 0,2 procentpunt toe tot 37,5% van het bbp. Ondanks de matige economische ontwikkeling stegen de belastinginkomsten met 3,2%. De belastingopbrengsten op productie en invoer namen met 5,4% toe. Zowel de btw-ontvangsten als de accijnzen stegen fors. Bij de accijnzen speelden de tariefsverhogingen op tabak, benzine en diesel een rol. De belastingen op inkomen en vermogen stegen met 0,8%. Vooral de bedrijven betaalden meer vennootschapsbelasting. Huishoudens droegen via de loonbelasting 5,4% minder belasting af. De ontvangen premies voor sociale verzekeringen die goed zijn voor 32% van de overheidsinkomsten, stegen met 4,2%. Met 13,9% stegen de AWBZ-premies het sterkst. De premieopbrengsten uit de Ziekenfondswet daalden met 4,8%.

De overige inkomsten van de overheid, zoals de inkomsten uit vermogen (dividenden en rente) en de opbrengsten uit verkopen (bouwleges, reinigingsrechten, paspoorten en rijbewijzen) droegen belangrijk bij aan de stijging van de overheidsinkomsten in 2004. Het rijk ontving meer uit dividenden van KPN, de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Staatsloterij. Ook de winstafdracht van de Nederlandsche Bank nam toe. De hoge olieprijs leverden het rijk meer aardgasbaten op. De lagere overheden profiteerden iets minder van de hogere dividenden. Toch stegen ook de dividenden van de BNG en de nutsbedrijven.

Matige stijging overheidsuitgaven

De uitgaven van de overheid namen in 2004 slechts licht toe. Dit is voornamelijk te danken aan een geringe stijging van de uitgaven aan lonen en intermediair verbruik. De uitgaven aan sociale uitkeringen inclusief sociale voorzieningen beslaan 40,3% van de totale uitgaven. Deze stegen met 2,8% ten opzichte van 2003. De AWBZ-uitgaven en de WW-uitkeringen stegen fors. Deze stijging werd gedeeltelijk gecompenseerd door gematigde ontwikkelingen bij de andere uitkeringen en voorzieningen.

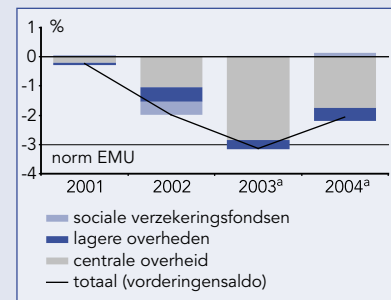
De investeringen daalden met 5,5%, grotendeels door lagere investeringen in bedrijfsgebouwen. Ook daalden de uitgaven voor de hogesnelheidslijn en de afronding van de geluidsisolatie van Schiphol. De staatsschuld steeg, maar de rente-uitgaven namen met 0,5% af door gunstige renteontwikkelingen op de kapitaalmarkt.

EMU-schuld stijgt verder

Het tekort van de centrale overheid is in 2004 voornamelijk gefinancierd door de uitgifte van obligaties. In 2004 is per saldo voor 14,7 miljard euro aan nieuwe obligaties uitgegeven en kortlopende leningen zijn afgelost. Verder verkocht de staat een deel van haar aandelen in KPN. Die verkoop bracht 1,5 miljard euro op. De EMU-schuld van de overheid nam per saldo toe met 9,4 miljard euro. Voor het tweede opeenvolgende jaar is daardoor de EMU-schuldquote toegevoegd, van 51,9% eind 2003 tot 52,5% eind 2004.

Melanie Koymans en Léonard Haakman

Figuur 1. Vorderingsaldo van de overheid, % van het bbp

a Voorlopige cijfers

Bron: CBS, De Nederlandse economie 2004

Tabel 1. Vorderingen en schulden van de overheid stand 31 december, in miljard euro

	2001	2002	2003 ^a	2004 ^a	mutaties 2003-2004
vorderingen					
aandelen en overige deelnemingen	44,7	42,6	42,0	40,7	-1,3
kredieten	45,3	50,5	48,7	48,5	-0,2
overige vorderingen	46,2	47,7	55,6	53,4	-2,2
totaal vorderingen	136,2	140,9	146,4	142,6	-3,7
schulden					
kortlopende waardepapieren	5,8	16,0	20,2	17,7	-2,6
obligaties	182,1	185,5	193,2	210,5	17,3
kredieten	62,6	68,0	66,9	63,6	-3,2
overige schulden	33,5	33,7	38,2	35,4	-2,8
totaal schulden	284,1	303,2	318,5	327,3	8,8
financieel vermogen	-147,9	-162,3	-172,1	-184,6	-12,5

a Voorlopige cijfers

Bron: CBS, Nationale rekeningen 2004

Bron: CBS, De Nederlandse economie 2004 (Voorburg/Heerlen 2005).

Deze pagina is samengesteld door de divisie Macro-economische statistieken en publicaties van het CBS. www.cbs.nl